

“L'espectador alenteix l'evolució del teatre”

Àlex Rigola (Barcelona, 1969) va ser nomenat director del Teatre Lliure el passat 18 de març després de la inesperada renúncia de Lluís Pasqual. Des d'aleshores compagina el càrrec amb la representació dels seus espectacles. El darrer, fins al 28 de desembre, és 'Glengarry Glen Ros', un Pulitzer del nord-americà David Mamet sobre el capitalisme canibalista que James Foley portà al cinema.

A la plaça de Margarita Xirgu fa vida un jove –de 34 anys– transgressor, vital i menys altiu del que es preveu per ser director del Lliure. Per no desentonar, vesteix de negre amb ulleres de pasta negra i un humor negre que es percep en el seu darrer treball, *Glengarry Glen Ros*.

Àlex Rigola fa escales però no abandona la marató teatral: Sitges, Badalona, Madrid i ara, al Lliure, de Montjuïc. Un tren d'alta velocitat precoç per als seus temps. Propera parada: al Grec amb Brecht.

—Considera que el més important és que l'espectador no surti indiferent del teatre, però el fet que una obra no et deixi indiferent no implica que t'agradi...

—L'important és que no t'avorreixi i, si t'agrada molt, millor. Però el que no pots fer és vendre't a qualsevol preu i intentar agradar a tothom.

—Es pot experimentar fins al punt que l'espectador no entengui l'obra?

—L'error i la desgràcia per la qual el teatre és una art que evoluciona tan lentament és perquè depèn d'aquest espectador. L'espectador l'alenteix, però sense ells no existiries. El teatre sempre té un receptor i pots experimentar sempre que no solament tu compreguis l'obra. Cal buscar l'equilibri entre acomodar-te amb el que tu domines i cercar com anar una mica més enllà. Els creadors de teatres públics moltes vegades s'han aburgessat.

—Realment accepta xiulets i bronques?

—Sempre. Un no és perfecte. És a través de les imperfeccions i els desastres que un evoluciona amb la seva

feina. El que ha passat amb el teatre és que s'ha arribat a una posició molt còmoda, fins i tot com a espectador, ja que si no ens agrada no fotem el gran crit, sinó que simplement no hi tornem durant molt temps. I el que hem de fer és cridar més, com es fa al Liceu o en un concert quan no t'agrada el que has vist o sentit. Hem de parlar del teatre com una cosa viva, en constant canvi, i no fer teatre arqueològic. Si a la gent no li desperta odis i passions, millor pleguem.

—Ara que ha citat el “teatre arqueològic”, podria explicar a què es referia quan després de ser nomenat director del Lliure va declarar: “S'ha acabat el teatre arqueològic”?

—Amb el teatre arqueològic em refereixo, no evidentment al que van malinterpretar els mitjans, sinó al teatre de museu. Representa que el teatre s'ha de fer per tal que es doni a conèixer com es feia una peça antiga, que a l'hora de la veritat no transmet cap contingut necessari per al dia a dia. I per fer història ja hi ha els museus.

—Pot posar-ne algun exemple?

—En aquest país tenim els clàssics, però qui són els clàssics catalans? Com a molt n'hi ha tres, que ara no citaré per no ferir susceptibilitats. Però és evident que la majoria d'aquests textos no comuniquen res avui dia, són arqueològics. Ara ens importa un rave la qüestió de l'honor i, una obra que giri al voltant d'això, com que hi ha tanta obra de clàssics espanyols, no té cap tipus d'interès.

—No és el director teatral qui fa que el text estigui viu?

—No, no. Jo mai traeixo la peça. Es

titlla de clàssic un autor quan comunica uns fets universals que no caduquen. Les peces shakespearianes parlen de l'avui i l'aquí i tant serveix per a la Barcelona del 2003 com la Nova York del 1974. Això és meravellós perquè no depèn de la localització, sinó de les relacions humanes establertes.

—Ara que fa poc més d'un any va morir Josep Montanyès, què creu que tenien en comú, ell i vostè, a part de la tossuderia?

—La tossuderia segur, i també que ens estimem el teatre. Dedicar-s'hi és un estil de vida. Comporta moltes hores de dedicació i hi vius en exclusivitat. Algú pot pensar que és una desgràcia, però jo crec que tinc molta sort. Són càrrecs de 12-15 hores diàries i no tens caps de setmana, però hi ha una sort: et lledes cada dia amb ganes d'anar a treballar i això és collonut. Quan el teu hobby és la teva feina, què més pots demanar?

—A què ha hagut de renunciar des que va ser nomenat director del Lliure?

—A passar més temps amb la parella. Evidentment, sempre que prens una decisió, n'estàs refusant infinites. Recordo que tenia un mestre a l'Institut del Teatre que deia que el problema d'enamorar-te d'una persona és que estàs assassinant els milions de possibilitats d'enamorar-te d'una altra. El meu cas és que tinc 34 anys i encara cap fill. Segurament els podria tenir i en tinc ganes però, quan els veuria?

—Tal com en Montanyès defensava, també vol mantenir la sala de Gràcia. Per aconseguir-ho es tornaria a despullar?

—No crec que em donessis gaires diners pel meu nu.

—Creu que finalment es podrà acabar mantenint?

—Espero que sí. Almenys jo penso fer el possible. A més, és la sala que més m'agrada de tot Barcelona i, segurament, una de les millors d'Europa. És una sala absolutament màgica i no tinc cap intenció d'abandonar-la.

—I amb en Lluís Pasqual, hi ha parlat sovint des del març?

—No, però tinc ganes que estigui aquí amb nosaltres.

"Al setembre farem el *Hamlet*, que dirigirà Lluís Pasqual. Un creador de la categoria de Lluís ha de tenir assegurat com a mínim un espectacle l'any a la ciutat on viu."

—S'incorporarà al Lliure?

—Això depèn d'ell. Crec que és un dels millors creadors que tenim en aquest país i si vol estar en aquesta casa cada any, hi té un lloc.

—De fet, en la coproducció que farà el Lliure juntament amb el Fòrum 2004, es presenta una obra dirigida per ell, no?

—Al setembre farem el *Hamlet*, que dirigirà Lluís Pasqual i interpretarà Eduard Fernández. I això és un principi de bones intencions per part de tots i per mi, que no s'acabi aquí. Un creador de la seva categoria ha de tenir assegurat com a mínim un espectacle l'any a la ciutat on viu.

—Ha decidit que amb el càrrec de director del Lliure només dirigirà un espectacle l'any?

—Sí. Aquí sí que he hagut de renunciar a molts projectes que tenia pendents a Barcelona, a Espanya i fins i tot a Europa. Però si hi ha alguna cosa ocasional d'òpera, faré una excepció.

—A l'agost va declarar en un diari espanyol que tenia previst fer una òpera...

—Segueix allà, però fins que no estigui tancat no seré jo qui hagi de donar la notícia, sinó el teatre en particular.

—No està cansat que persones com el president de la Fundació del Teatre Lliure,

Antoni Dalmau, apel·lin a la joventut quan se'ls pregunta per les seves virtuts?

—Crec que apel·len a la saba nova i la renovació, no a la meva millor virtut. És clar que comparat amb tu potser no sóc tan jove, però si ho fan amb la resta de directors de teatre, el meu cas és excepcional. És un càrrec que acostumen a donar a persones que com a mínim són deu anys més grans que jo. I d'alguna manera em fa sentir jove.

—Algun director, jove com vostè, que en aquests moments porti un teatre?

—En Thomas Ostermeier, a la Schaubühne de Berlín. N'hi ha un altre a França i els mateixos directors del Festival d'Avignon també són relativament joves, no arriben als quaranta.

—S'ho podia imaginar, que finalment Lluís Pasqual renunciaria i li proposarien a vostè?

—No, jo em pensava que seria en Lluís, tot i que ell deia que ho veia negre.

—I qui creu que va proposar el seu nom?

—No ho sé. Crec que per unanimitat de tota la junta de govern, és a dir, els fundadors del Lliure.

—Per unanimitat? I les dimissions de Lluís Homar i Anna Lizaran?

—Crec que tant l'Anna com en Lluís són artistes i no renunciïn al Lliure, sinó que no volen estar en un òrgan directiu que et suposa tants maldecaps com ara la junta de govern. Però em sembla que tenim tot el seu suport. I una altra cosa: no han abandonat, segueixen en el patronat del Teatre Lliure! El que no volien és continuar discutint-se amb les administracions cada mes.

—Per què creu que el Ministeri de Cultura va ser l'única administració que va donar suport a l'elecció de Lluís Pasqual com a director del Lliure?

—Aquesta part històrica la desconec.

—Què es necessita per a ser director del Lliure?

—És important tenir un gust teatral per poder fer la programació, però també ser generós. I això és una de les coses de les quals estic més meravellat: aquest content que em posa veure com triomfen els altres directors d'escena que vénen a fer espectacles aquí. Ser director del teatre et fa ser menys egoïsta en aquest sentit. No estàs pensant en el teu projecte o direcció, sinó que molta més gent tingui possibilitats d'expressar-se.

—Què representa per a Àlex Rigola Joan Ollé: amic, mestre...?

—Amic, mestre, company, la persona amb qui més em discuteixo... En Joan Ollé és una mescla: el meu àngel, però també el meu dimoni.

—Li ha agradat *Glengarry*?

—Crec que sí.

—De David Mamet ja va adaptar *La màquina de l'aigua* i, ara, *Glengarry Glen Glos*. Té en ment alguna altra obra de Mamet que li agradaria portar al teatre?

—Ara per ara, no. De fet, les dues cauen sobre la mateixa temàtica: el canibalisme capitalista. Tema que toca molt Mamet; ell, curiosament, que per fer els tractes sobre les seves peces teatrals ha de parlar amb un bufet d'advocats d'allò més capitalista. *Glengarry* era aquella obra que tenia feia anys al cap, però no serà l'últim Mamet.

"És important tenir gust teatral per fer la programació, però també ser generós."

"Sento la mateixa pressió que el director que comença amb un espectacle petit"

—Ja que li agrada contemporitzar les seves obres, com és que no va incorporar en el repertori ni una sola dona?

—Ho vam intentar però es respirava un ambient tan masculí... L'acció passa als anys vuitanta i volíem respectar-ho i, és clar que hi havia dones treballant, però en una empresa immobiliària, no tantes. A més, crec que l'home és molt més visceral i envejós, la dona sempre ha estat més racional i calculadora.

—A què més aspira en la seva vida professional?

—No puc demanar res més. En aquesta feina no arribes mai a dalt de tot, sinó que el director d'escena en cada obra ha de demostrar que continua viu i amb tres cagades pots anar directament al final de la cua i que no et truqui mai més ningú. Per tant, has

de mirar d'aplicar el que tu ja saps fer i, alhora, estar en contínua evolució. I si has de seguir comunicant-te amb aquesta societat, has d'adaptar-te als nous temps i renovar-te d'acord amb els canvis dels espectadors.

—Pel fet de ser director del Lliure, li han apujat el llistó?

—Sento exactament la mateixa pressió que la del director que comença amb un espectacle petit. Tots els directors tenim pressió per igual, no com l'actor, que cada cop té més pes.

—Conscient que és massa aviat per a fer balanç de la teva primera temporada al Lliure com a director, creus que està funcionant?

—El balanç no el podem fer fins d'aquí a quatre anys. No és una qüestió només d'assistència que, per cert, ara és boníssima i incomparable amb la que el Lliure ha tingut en els dos últims anys, sinó del sentit que té dins l'ecosistema de la ciutat. Un teatre mai és una carrera de cent metres. El teatre és una maratón, una carrera molt llarga on es dona la possibilitat, primer de tot, d'anar més a poc a poc i poder gaudir més del paisatge i, alhora, poder caure i tornar-te a aixecar. Evidentment, si caus moltes vegades ja no cal que t'aixequis perquè no arribaràs mai. I no serveix de res córrer molt els deu primers quilòmetres dels quaranta que té la maratón si no tens la resistència per a tots els que resten.

—Va decidir que un dels canvis de la nova temporada seria reduir el nombre de produccions i ser més exigent a l'hora de fer la tria. És comprometedor refusar tantes ofertes?

—Has de vigilar de no voler acontentar tots els professionals d'aquest país i ser una mica coherent quant a la programació. Això és el que més m'entristeix com a programador: per a una persona que li dius que sí, a moltes els has de dir que no. Sortosament, no prenc les decisions tot sol, sinó amb un equip de direcció artística. Però l'elecció sempre és dura perquè en el fons no ets ningú per decidir, només un punt de vista.

Taïs Dalmau